

kapcsolatos olyan logikai folyamatoktól is, melyeket az átélés ténye tesz felbecsülhetetlen értékűvé.

Méhes könyve megbízható vezetőül kínálkozik ebben a magasabbrendű tanulói munkában. A könyv bevezető része a nyugodt kísérletezés érdekében szükséges általános tudnivalókra hívja fel a figyelmet, majd néhány nélkülözhetetlen gyakorlati eljárással ismertet meg, üvegtechnikai műveletekkel, üvegcsövek kapcsolásával stb., hogy a tanuló maga is összeállíthassa készülékeit. Azután kézenfogja az érdeklődő és dolgozni akaró ifjút, lépésről-lépésre vezeti be a középfokú iskolák ásványtanának, illetőleg szervesetlen kémiájának tantervi anyagába, sőt még azon túl is, és gondos előkészítés után biztosítja a további tevékenységre buzdító sikert. Minden kísérlet előtt felsorolja az éppen használandó eszközöket és anyagokat, legapróbb részletességig leírja a készülékek összeállítását, a kísérlet menetét és egyébként is világosan magyarázó szöveget kifogástalan, beszédes rajzokkal kíséri.

Ilyen vezetés csak a tárgy és tanuló igaz szeretetéből fakadhat, mely céljának megfelelően mindig előbbre mutat, mindig többet nyújt, de nem mulaszt el fékezni, óvatosságra inteni, sőt visszatartani sem ott, ahol a felügyelet nélkül kísérletező tanulót veszedelemtől félti. A felvett kísérletek nagyszáma különben is bőséges válogatási lehetőséget nyújt a tanuló számára. Bármelyik kísérletet hajtja végre, ismereteit gyarapítja, tudását mélyíti, gyakorlati érzékét fejleszti és tiszta örömeket szerez.

A szerző úttörő és lelkiismeretes munkájával nagy szolgálatot tett a kémiatanítás ügyének. Megérdemli, hogy tetszetős külsőben megjelent könyvét felkaroljuk és eljuttassuk rendeltetési helyére: a serdültebb ifjúság kezébe. *Ke.*

Bene Lajos: Számolástanítás az elemi iskola I. osztályában. A szerző kiadása. (16-r., 80 l.)

A szerző e kis könyvecskéjével a népiskola első osztályának számolástanítását akarja sikeresebbé tenni. A szerény igényekkel fellépő könyvecské néhány fogyatékoságát és értékét röviden a következőkben foglalom össze.

A szemléltetéssel kapcsolatban nem elegendő azt mondani, hogy mindennel lehet és kell szemléltetni, ami a gyermek környezetében van, hanem ha már a Rappai-féle korongokról beszél, akkor érinteni kellett volna röviden mindazokat a szemléltető eszközöket, amelyeket nézete szerint sikerrel lehet használni. Elemi hibát követ el, amikor több esetben előbb szólítja a gyermeket és csak azután teszi fel a kérdést. Olyasmit is közöl, amit a gyermekek maguktól is tudhatnak. Következetlen az értékmeghatározásban. Egyszer azt mondja a fillérről, hogy kevesebbet ért, máskor pedig azt, hogy „van is ám ennek értéke“. Nem követi az Utasításnak következő pontját: „Az egytől ötig terjedő számok egy tanítási egységet alkossanak, a többi számokat egyenként tanítsuk.“ Helyesebbnek tartom ugyan az Utasításnak ezt az álláspontját, azonban a szerző felfogása szerint is lehet dolgozni.

A könyv értékei közül a következőket emelem ki. Példát mutat arra, hogyan kell egy kis didaktikai egységet alaposan feldolgozni. A szerző tud a

számokról a gyermekek gondolkodásának és érdeklődésének megfelelően beszélni. Ahol lehetséges, derült hangulatra törekszik. Helyesen teszi, hogy a lehetőséghez képest játékkal is élénkíti tanítását. Erkölcsi vonatkozásokat is alkalmaz. Helyesen törekszik arra, hogy minden gyermek részt vegyen a munkában: „Minden gyermeknek kell valamit megneveznie.“ Jól mondja, hogy „a tanulókat a számolás-tanulásba cselekvőleg vonják be, nicsak feleljenek“. Helyesen kapcsolja össze a számolást a kézimunkával és a rajzzal. Gyakorlatiasságra törekvő kis könyvecskéjét haszonnal forgathatják az érdekelt tanítók.

Frank Antal.

Urbán Barnabás: A középiskolai matematika és fizika tanításának szerepe a világnézet kialakításában. Sárospatak, 1932.

Rövid, jól átgondolt tanulmány, melyet a matematikus tanárok és a pedagógusok figyelmébe egyaránt ajánlhatunk. A szerző mindjárt a mű elején az idealisztikus világszemlélet mellett tör lándzsát. A középiskolának egyik legfontosabb feladata, hogy a tanulóban ennek a világnézetnek kifejlődését megalapozza. Természetesen nem alakulhat ki a tanulóban kész, kiforrott világnézet, de a helyes irányban való fejlődést a középiskolában kell biztosítani. Pauler szerint: „a világnézet nem külön tantárgy, hanem minden tantárgyat, sőt minden nevelési behatást átható princípium kell, hogy legyen“. Ebből a tételtől indul ki a szerző és megállapítja, hogy a fizika tanításának — ellentétben a mechanisztikus fölfogással — „a mindenható szellem létezésére kell vezetni, aki a mindenséget a legtökéletesebben megalkotta“. Örömmel olvassuk a szerző állásfoglalását (26. lap) az ellen az elterjedt fölfogás ellen, hogy a matematika tanítása az életre haszontalan, tehát a középiskolába nem való. Sajnos, ennek a közfelfogásnak a nyomása alatt a matematikát máris lefokozták másodrendű tantárggyá azzal, hogy az érettségi vizsgálat követelményei közül kihagyták a matematikai dolgozatot. A szerző helyesen fejt ki, hogy a középiskolának az ideális célokért való fogékonyt és a tudományos lelket is meg kell teremtenie.

V. P.

Ernst Dimnet: Die Kunst des Denkens. Übertragen und bearbeitet von *Cl. T. Schweiger*. 1932. Herder-Verlag. (300 l.)

Lehet-e a gondolkodásra valakit tanítani? Van-e a gondolkodásnak művésze? A gondolatoknak mint ilyeneknek igazsága mindig azonos: a logika maga független a gondolkodástól. Az igazság megragadásának pszichológiai feltételei azonban alkalmas eszközökkel fokozhatók: a gondolkodásmódnak „művészete“ kellő gyakorlat és útmutatás alapján folyton javítható. Erre nézve rendkívül hasznos gyakorlati tanácsokat nyújt Dimnet szellemes könyve: mintegy a gondolkodás pszichológiai bölcseségének foglalata. Kiindul a gondolkodás természetének vizsgálatából, majd szemléletes módon, sok érdekesítő példa kapcsán, megmutatja a gondolkodás mindennapi akadályait, majd a gondolkodás segítőeszközeit; végül a teremtő gondolkodás lelki talaját elemzi. Könyve kitűnő eszköze az önismeretre és az autonóm lélekformálásra való